

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/59/2021
Identifikačné číslo spisu: 4620200976
Dátum vydania rozhodnutia: 12.08.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4620200976.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa: L. Z., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom u starej matky, zastúpený kolíznym opatrovníkom: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Topoľčany, Škultétyho 1577/8, Topoľčany, dieťa rodičov, matka: K. E. E. A., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom F. XX, XXX XX F. a otec: E. Z., nar. XX.XX.XXXX, občan Talianskej republiky, trvale bytom Z., U. X/X, M. C., zastúpený advokátom Mgr. Martinom Hurtajom, Štefánikova 15, 949 01 Nitra, o návrhu navrhovateľky - starej matky: Y. U. A., nar. XX.XX.XXXX, bytom F. XX, XXX XX F., zastúpená advokátom JUDr. Martinom Kákošom, Bernolákova 1546/32, 955 01 Topoľčany, o zverenie maloletého do náhradnej osobnej starostlivosti navrhovateľky, o dovolaní navrhovateľky - starej matky maloletého proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 30. novembra 2020 sp. zn. 7CoP/39/2020-184, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Topoľčany (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) uznesením z 11. septembra 2020 č. k. 10P/62/2020-78 výrokom I. rozhodol, že nemá právomoc konať, výrokom II konanie zastavil a výrokom III rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

1.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že vo veci rozhodovania o zverení maloletého L. do náhradnej osobnej starostlivosti starej matky (na ktoré konanie sa uplatňuje nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 v zmysle čl. 1 ods. 1 písm. b/) majú i naďalej právomoc rozhodovať talianske súdy, ktoré matku zbavili rodičovských práv voči maloletému L. a dieťa zverili do výlučnej starostlivosti otca za súčasného uloženia vyživovacej povinnosti matke. Právomoc súdov Talianskej republiky vyplýva z citovaných čl. 8 ods. 2 a čl. 10 Nariadenia, v zmysle ktorých si talianske súdy, ako súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojim neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, v prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa zachovávajú právomoc, keďže na zmenu právomoci v zmysle ust. čl. 10 nariadenia neboli splnené podmienky. Z

dôvodu odňatia maloletého a jeho únosu bola matka talianskymi súdmi aj odsúdená v trestných konaniach. Talianske súdy zverili dieťa do osobnej starostlivosti otca a matku zbavili rodičovských práv voči maloletému, pričom podmienka nepodania žiadosti o vrátenie dieťaťa splnená nebola, keďže, ako vyplýva zo spisu tunajšieho súdu sp. zn. 9P/521/2008, otec dieťaťa podal na tunajšom súde návrh na nariadenie návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu, ktoré malo dieťa v Talianskej republike. Uznesením Okresného súdu Topoľčany zo dňa 18.03.2009 č. k. 9P/521/2008-264 bol schválený zmluvný mier medzi rodičmi, podľa ktorého sa nariadil návrat maloletého L. na územie Talianskej republiky v lehote najneskôr do 31.05.2009. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 03.06.2009. Matka uvedené rozhodnutie súdu dodnes nerešpektuje a k zastaveniu konania vo veci výkonu rozhodnutia (na ktoré matka opakovane poukazuje) došlo z dôvodu, že návrh bol podaný 25.01.2010 a súd rozhodoval o predmetnom návrhu 8 rokov, keď výkon rozhodnutia sa nepodarilo uskutočniť a aktuálne nútený návrat maloletého do krajiny obvyklého pobytu by nebol v jeho záujme, teda nie preto, že by otec s neoprávneným premiestnením a zadržívaním maloletého súhlasil. Skutočnosť, že matka napriek snahe a záujmu otca o navrátenie dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu a existencii právoplatného súdneho rozhodnutia, ktorým súd nariadil návrat maloletého L. na územie Talianskej republiky, nerešpektovala právoplatné súdne rozhodnutie niekoľko rokov, nemôže mať za následok legalizáciu protiprávneho konania zo strany matky. Z pohľadu právnej istoty otca, ako nositeľa rodičovských práv, je neakceptovateľné zmenu právomoci súdov odôvodňovať prakticky zmarením výkonu rozhodnutia, keď rozhodnutie prikazujúce návrat maloletého na územie Talianskej republiky nebolo vykonané práve z dôvodu nemenného postoja matky a s tým spojeného plynutia času. Uvedené vylučuje danosť právomoci slovenského súdu na konanie vo veci, nakoľko naďalej zostala zachovaná právomoc talianskych súdov.

1.2. Otázka právomoci bola nedávno posudzovaná v konaní vedenom na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 9P/64/2019, pričom z uznesenia Okresného súdu Topoľčany 9P/64/2019-193 zo dňa 16.12.2019 v spojení s uznesením Krajského súdu v Nitre zo dňa 30.03.2020 č. k. 25CoP/3/2020-215 vyplýva, že súdy Slovenskej republiky nemajú právomoc konať vo veci rodičovských práv a povinností, t. j. vo veci nadobúdania, výkonu, prenesenia, obmedzenia alebo odňatia rodičovských práv a povinností. Tak ako matke v konaní vedenom pod sp. zn. 9P/64/2019, ani starej matke v prejednávanej veci sp. zn. 10P/62/2020 nič nebráni, aby sa úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, prípadne jej zmeny formou zverenia dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti domáhali na súde, ktorý má právomoc v danej veci konať, t. j. na talianskom súde. Súď pritom aj v prejednávanej veci sp. zn. 10P/62/2020 zisťoval aktuálny postoj otca maloletého, pričom tento neprijal právomoc súdov Slovenskej republiky podľa článku 12 Nariadenia.

1.3. Preto podľa článku 17 Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 tunajší súd vyhlásil, že nemá právomoc konať vo veci a konanie podľa § 161 ods. 2 CSP zastavil pre nedostatok podmienky konania, ktorú nemožno odstrániť.

1.4. Súď aplikoval ustanovenia § 44 ods. 1, 2, 3, 4, § 45 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z., § 2 ods. 1, 2 zákona č. 161/2015 Z. z., § 161 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z., čl. 1 ods. 1, 2, čl. 8 ods. 1, 2, čl. 10, čl. 12 ods. 3, čl. 17 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým, sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000.

2. Krajský súď v Nitre (ďalej len „odvolací súď“) uznesením z 30. novembra 2020 sp. zn. 7CoP/39/2020 napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne správne podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil, vyhlásil, že nemá právomoc konať vo veci návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia a konanie o nariadenie neodkladného opatrenia zastavil. Tretím výrokom rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súď uviedol, že za rozhodujúce kritérium určenia právomoci členských štátov v občianskych veciach, ktoré sa vzťahujú na výkon rodičovských práv a povinností, považuje jednak obvyklý pobyt dieťaťa a jednak posúdenie, či došlo k oprávnenému presťahovaniu maloletého z jedného členského štátu alebo jeho neoprávnenému premiestneniu alebo zadržívaniu. Samotné presťahovanie sa do iného štátu nezakladá samo o sebe automaticky obvyklý pobyt maloletého, premiestneného bez súhlasu druhého rodiča resp. dohody rodičov. V rámci posúdenia okolností tohto prípadu matka maloletého L. premiestnila dieťa na územie Slovenskej republiky bez súhlasu otca, pričom v konaní

vedenom na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 9P/521/2008 bol schválený zmier rodičov, na základe ktorého súd nariadil návrat maloletého L. na územie Talianskej republiky do 31.05.2009, avšak matka dieťaťa toto rozhodnutie nerešpektovala. Otec dieťaťa sa návratu dieťaťa do Talianska domáhal od roku 2008, kedy podal návrh na nariadenie návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu, ktoré malo dieťa v Talianskej republike a následne návrhom na nariadenie výkonu rozhodnutia, ktorý podal dňa 25.01.2010, keďže nedošlo k dobrovoľnému splneniu rozhodnutia Okresného súdu Topoľčany č. k. 9P/521/2008-264 zo dňa 18.03.2009. Súd prvej inštancie správne aplikoval ustanovenia čl. 10 nariadenia rady (ES) č. 2201/2003 a skúmal, či súdy Talianskej republiky ako členského štátu, v ktorom mal maloletý svoj obvyklý pobyt pred týmto neoprávneným premiestnením, si zachovali svoju právomoc, resp. či neboli splnené podmienky vyplývajúce z čl. 10 písm. a/ a b/, kedy ich právomoc nie je daná a správne dospel k záveru, že tieto podmienky splnené neboli a právomoc súdov Talianskej republiky ako členského štátu, v ktorom mal maloletý svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením, je zachovaná.

2.2. Odvolací súd v bode 12. okrem iného uviedol, že otázkou právomoci sa súdy už zaoberali a ustálili, že právomoc súdov Talianskej republiky ako členského štátu, v ktorom mal maloletý L. svoj obvyklý pobyt pred neoprávneným premiestnením je zachovaná, a teda súdy Slovenskej republiky nemajú právomoc vo veci rodičovských práv a povinností konať. Vyplýva to z rozhodnutia Okresného súdu Topoľčany č. k. 6P/4/2011-166 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Nitre č. k. 25CoP/6/2013-196, z rozhodnutia Okresného súdu Topoľčany č. k. 9P/151/2013-9 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Nitre č. k. 7CoP/35/2013-29 a z rozhodnutia Okresného súdu Topoľčany č. k. 9P/64/2019-193 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Nitre č. k. 25CoP/3/2020-215.

2.3. Vo vzťahu k návrhu starej matky maloletého na nariadenie neodkladného opatrenia odvolací súd uviedol, že neboli splnené všetky tri podmienky na jeho nariadenie v zmysle čl. 20 Nariadenia 2201/2003 a prijal záver, že nemá právomoc vo veci návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia konať a rozhodnúť, a preto v súlade s článkom 17 Nariadenia rady (ES) č. 2201/2003 vyhlásil, že nemá právomoc vo veci konať a s poukazom na § 9 ods. 1 CSP podľa ust. § 161 ods. 2 CSP konanie zastavil.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala navrhovateľka - stará matka maloletého dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ nakoľko mala za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola riešená. Za neriešenú právnu otázku považovala posúdenie otázky zmierenia sa s premiestnením resp. zadržaním stanovenú v čl. 10 písm. a/ Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností. Dovolateľka namietala, že vo veci bola nesprávne posúdená otázka splnenia podmienok na zmenu právomoci podľa čl. 10 písm. a/ nariadenia, a to vzhľadom na nesprávne vyriešenie otázky, na aké skutočnosti sa má prihliadať na posúdenie toho, či sa osoba, ktorá vykonáva opatrovnícke právo zmierila s premiestnením alebo zadržaním dieťaťa a podľa akých kritérií má byť táto otázka hodnotená.

Súd v napadnutom rozhodnutí otázku zmierenia otca s premiestnením alebo zadržaním dieťaťa posúdil tak, že otec dieťaťa sa s premiestnením maloletého L. nezmieril, keď dňa 18.09.2008 podal návrh na nariadenie návratu do krajiny obvyklého pobytu, ktoré malo dieťa v Talianskej republike. Namietala, že uvedená skutočnosť, že otec podal návrh na nariadenie návratu dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu v stanovenej lehote, nemá byť posudzovaná vo vzťahu k vyriešeniu otázky v zmysle čl. 10 písm. a/ nariadenia, či sa zmieril s premiestnením dieťaťa, nakoľko táto právna skutočnosť - podanie žiadosti na nariadenie návratu dieťaťa je v čl. 10 nariadenia výslovne samostatne upravená ako iný prípad - v bode i) písm. b/ tohto článku, a preto nemôže tá istá skutočnosť napĺňať predpoklad oboch rôznych podmienok, za ktorých sa má aplikovať pravidlo podľa tejto normy.

Dovolateľka ďalej uviedla, že otec maloletého sa domáhal výkonu rozhodnutia o návrate maloletého do Talianska, pričom Okresný súd Topoľčany rozhodnutím 7Em/3/2013-806 zo dňa 20.09.2018 návrh otca na výkon rozhodnutia zamietol s odôvodnením, že vzhľadom na celkovú dĺžku konania by nútený návrat maloletého do krajiny obvyklého pobytu nebol v jeho záujme. Otec maloletého proti tomuto rozhodnutiu nepodal opravný prostriedok, čo nemožno hodnotiť inak, než že sa otec maloletého zmieril s premiestnením a zadržaním dieťaťa na Slovensku.

4. K dovolaniu navrhovateľky - starej matky maloletého sa vyjadril právny zástupca otca maloletého. Navrhol súdu dovolanie ako procesne neprípustné odmietnuť keďže podľa ust. § 421 ods. 2 smeruje proti uzneseniu, ktorým bolo zastavené konanie. Z dôvodu opatrnosti sa vyjadril k inštitútu zmierenia sa s premiestnením, pri ktorom musí súd starostlivo posúdiť subjektívne dôvody, pre ktoré účastník konal alebo nekonal a zhodnotiť, či tieto zakladajú dôvod pre vyslovenie objektívneho záveru, že sa subjekt s premiestnením zmieril. Nepodanie odvolania voči rozhodnutiu, ktorým sa jeho návrhu na návrat maloletého nevyhovelo ozrejmil tým, že vzhľadom na dĺžku trvania tohto konania (10 rokov) dospel k presvedčeniu, že odvolanie voči tomuto rozhodnutiu nemá žiaden obsahový zmysel. Uviedol, že s únosom syna sa nezmieril len preto, že súd nebol schopný desať rokov vykonať právoplatné a vykonateľné súdne rozhodnutie.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

6. Na konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa s účinnosťou od 1. júla 2016 vzťahuje CMP. V zmysle § 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP neustanovuje inak, dovolací súd ďalej aplikoval CSP na konanie o dovolaní starej matky maloletého.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie úspešne napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

9. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolateľka vyvodzuje prípustnosť podaného dovolania z dôvodu uvedeného v § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, t. j. rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Dovolateľka uviedla, že vo veci bola nesprávne posúdená otázka splnenia podmienok na zmenu právomoci podľa čl. 10 písm. a/ Nariadenia, a to vzhľadom na nesprávne vyriešenie otázky, na aké skutočnosti sa má prihliadať na posúdenie toho, či sa osoba, ktorá vykonáva opatrovnícke právo zmierila s premiestnením alebo zadržaním dieťaťa a podľa akých kritérií má byť táto otázka hodnotená.

10. Dovolateľka prípustnosť dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, t. j. namieta nesprávne právne posúdenie veci. Dovolací súd uvádza, že prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP je v zmysle § 421 ods. 2 CSP (ktorý je vo vzťahu k § 421 ods. 1 CSP osobitným ustanovením, t. j. lex specialis) vylúčená aj v prípade, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu o zastavení konania (§ 357 písm. a/ CSP). Keďže odvolací súd rozhodoval o odvolaní proti uzneseniu o zastavení konania, prípustnosť dovolania je tak v danom prípade výslovne vylúčená ustanovením § 421 ods. 2 CSP v spojení s § 357 písm. a/ CSP.

11. Vzhľadom na to, že dovolanie starej matky maloletého nie je podľa § 421 ods. 2 CSP prípustné,

Najvyšší súd Slovenskej republiky ho odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP bez toho, aby sa zaoberal dôvodnosťou podaného dovolania.

12. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 52 CMP.

13. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.